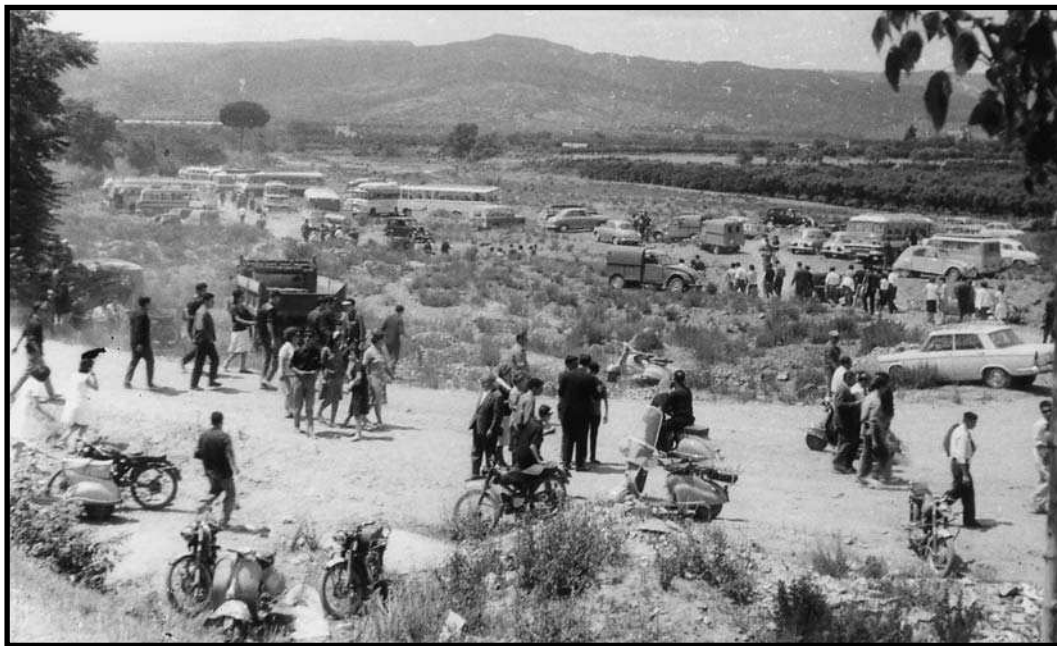

ELS APLECS DE PARET DELGADA (LA SELVA DEL CAMP)

Agnès Toda i Bonet*

CEDIDA PER ISIDRE FONTS

*La riera servia
d'aparcament
de vehicles a l'aplec.*

No em digueu paciència

No em digueu paciència
que se'ns perd el temps
i se'ns escola la vida inútilment
i fem tard.

No ofeguem, redéu, cap esperança
que ens adormim,
que ens anul·la la propaganda
i el poble viu pagant terminis
[del televisor.

No ens adormim
si volem vèncer.

ISIDRE FONTS
(la Selva del Camp, 1963)

INTRODUCCIÓ

Entre els anys 1959 i 1964 se celebren a la Selva del Camp (Baix Camp) uns aplecs sardanístics anuals. Es tracta d'uns aplecs que pretenen, a partir de la sardana, promoure els aspectes més catalanístics i, per tant, més perseguits enmig d'aquella Dictadura que encara ens assotava. Prenen com a rerefons la sardana, que, per tractar-se d'un aspecte folklòric, poc preocupava les autoritats

franquistes, sobretot en aquell moment. Eren unes trobades que, per tant, naixien amb un objectiu ben clar: mostrar l'oposició al franquisme des d'un punt de vista de resistència no només cultural sinó també política, per la qual cosa no només calia donar una embranzida més que necessària a la cultura catalana, sinó que també era imprescindible reunir la gent que compartia uns mateixos ideals per donar-los la possibilitat d'establir vincles i complicitats entre ells, de compartir neguits i esperances, i per fer-los veure que, aquesta esperança radicava en ells mateixos, que les coses podien canviar si ells s'implicaven perquè això passés, si ells es comprometien.

Gràcies a l'empara de l'Església i a l'empenta dels organitzadors i de tota la gent que hi va donar suport es van poder celebrar aquests aplecs, que no només aconseguen l'objectiu pretès, sinó que arriben fins molt més enllà dels horitzons inicials, fet que mostra que la societat catalana necessitava una via d'escapament com aquella.

Els aplecs de Paret Delgada representaven, tal com diu Isidre Fonts, un «afrontament a tota la realitat; una provocació a tot»; amb ells es volia aconseguir una mica de normalitat en una societat que es trobava encara perseguida pel franquisme per demostrar que una altra realitat era possible (una realitat en clau catalana) i per donar una mica d'esperança als que creien en un altre món (un món que respectés aquesta catalanitat amb tots els seus ets i uts). Amb anterioritat ja s'havien celebrat altres aplecs, però no tenien aquest objectiu de fons, se centraven més en l'aspecte sardanístic i prou. Any rere any els aplecs d'aquesta nova fornada més ideològica van anar aconseguint més i més èxit i abraçaven cada vegada més aspectes de la cultura catalana en la seva celebració i més persones d'arreu dels Països Catalans en la seva organització i/o en la seva participació, entre les quals trobem les personalitats més destacades del món de la cultura del moment i en l'esdevenidor. Foren una experièn-

CEDIDA PER ISIDRE FONTS

El cardenal Benjamín de Arriba y Castro, que fou emmudit.

cia pionera que només es pot comparar als concursos i aplecs de Cantonigròs i a les trobades de Riells, amb Joan Triadú i mossèn Pere Ribot com a propulsors, respectivament.

En els aplecs de Paret Delgada tot estava pensat per aportar a la cultura catalana allò que es creia que més necessitava, en un moment en què la cultura catalana necessitava molt dels catalans i els catalans, en un clima com el que oferien els aplecs, s'enarboraven pel que representaven, i on tot cada vegada esdevenia més clar; així, si al principi les paraules són altament simbòliques, a poc a poc es va perdent la por de dir les coses pel seu nom i es busca la força de cada paraula —sense circumloquis, dient-ho clar i català—, i de cada gest, com veurem. Al final, però, va poder més l'atreviment i la intrepiditat. Malgrat tot, sis edicions dels aplecs van poder fer-se realitat, amb tot el que això va comportar.

Per tenir en compte què suposaren i com sorgiren aquells aplecs, cal tenir present que llavors a la Selva, a part d'una Agrupació de Selvatans Residents Fora Vila, que s'encarregaven, entre d'altres coses, de la publicació de la revista *Adesel*, que recollia tota l'actualitat del poble i de la gent que d'una o altra manera hi estava vinculada, també hi havia el Casal Selvatà¹ (que tenia una secció dramàtica i comptava amb una sala d'espectacles), des d'on s'incentivaven activitats com excursions i on es feien concerts.

Vinculats al Casal Selvatà hi havia els Joves d'Acció Catòlica, que s'organitzen al voltant del Grup Germanor i que foren els que impulsaren aquests aplecs. Però, sobretot, és gràcies a un d'aquests membres que tot pren cos i arriba on arriba: Isidre Fonts.

Isidre Fonts fou el responsable de la creació del Grup Germanor i de la promoció dels aplecs de Paret Delgada. Havia estat residint durant una època a Barcelona i això li havia permès establir uns vincles cabdals per al seu ressò. A més de destacar-se com a activista cultural —com en el cas que ens ocupa, el dels aplecs de Paret Delgada—, Isidre Fonts, en aquells moments, va començar a destacar per la seva activitat literària. Així, el 1962 va rebre el primer accèssit del Concurs Literari de Cantonigròs² i, més endavant, rebria alguns premis als Jocs Florals de l'exili —com el 1967, que va rebre l'Englatina d'Or i el Salvador Seguí als Jocs Florals de Marsella—, i en altres certàmens³.

Un altre personatge cabdal per a la realització dels aplecs va ser mossèn Daniel Barenys, que va ser el vicari de la Selva fins al penúltim dels aplecs i que, a part d'exercir una funció important a l'hora d'activar la gent, era qui es posava en contacte amb les autoritats eclesiàstiques per aconseguir el permís oportú; altres personatges de l'església que també hi van estar implicats foren mossèn Ramon Muntanyola —el responsable

de *La Veu de la Parròquia* i de la revista *Ressò*, que vivia a la Selva— i mossèn Joan Salvat —el rector de la població. En aquest àmbit, el més religiós, cal destacar, a més, que la missa es deia de cara al poble —el rector que es va encarregar la majoria d'anys de fer l'homilia fou mossen Pascual, director de la Casa d'Oficis de la Selva— i que l'altar el posaven al lloc de la cobla.

També Gabriel Xammar va tenir un pes important en els aplecs, com a president de la Cooperativa Agrícola, a part de ser membre del Grup Germanor, perquè l'entitat que ell presidia donava suport als aplecs (com veurem, els actes de la tarda, dins del programa dels aplecs, es feien al Casal Selvatà) i, a més, ell també comptava amb tot un rerefons històric vinculat amb la part més catalanista (concretament, estava vinculat a Estat Català) que els aplecs volien promoure, i pretenia, a més, aportar una bona base intel·lectual a la Selva i als aplecs; d'aquí, per exemple, que ell fos el responsable que els directius del *Diccionari català-valencià-balear* passessin per la Selva⁴ i que posés a disposició del jurat, per deliberar, el seu mas, conegut com el mas dels Casaments, on a part d'aquestes trobades, n'hi va haver moltes d'altres de caràcter clandestí. Tornant al Grup Germanor, havia nascut amb molta empenta i amb moltes ganes de recuperar certs valors nacionals que els havien estat presos, d'aquí que es vinculessin

sobretot a la sardana. Ells foren els responsables dels aplecs i, per tant, els responsables del caràcter que van prendre, i d'haver aconseguit fer-los tan emblemàtics. Sense el seu entusiasme i la seva dedicació res hagués estat possible; perquè cal tenir en compte que en aquell moment les tisores de la censura encara tenallaven qualsevol acte i sobretot els que podien promoure ells; de manera que el coratge, l'empenta i la valentia havien de ser fermes per tal de prosperar. I ells van demostrar clarament aquesta fermesa perquè no només van aconseguir tirar endavant els aplecs, sinó que hi van implicar molta altra gent de la població i de més enllà; sense aquest esperit dels membres del Grup Germanor els altres selvatans no s'hi haurien implicat, com tampoc sense la decisió contundent de tots els selvatans els que no ho eren no haguessin tingut aquest espai de trobada per fer-hi, cadascú, la seva aportació.

A més, cal tenir present que els aplecs els portaven molta feina, perquè de mica en mica, com veurem, s'hi vinculaven, cada vegada, més esdeveniments i més gent, fins i tot, com hem dit, la gent de la de més volada en aquells moments, i calia que estiguessin molt ben organitzats. Per poder-ho sufragar

tot es feia pagar una entrada, cosa que els sardanistes no acabaven d'entendre perquè això no passava en els altres aplecs. Per garantir l'èxit de la trobada, feien cartells —sempre els feia Grau Garriga— i els portaven pels pobles. Arribaven fins a Lleida, Tortosa, Vilanova i Vilafranca; els hi portaven com podien; si era possible, utilitzaven una furgoneta de Trinaranjus i a part dels cartells ho anunciaven per megafonia, així, la gent s'hi acostava i els servia, també, per conèixer la gent de cada lloc.

Tot i que és amb l'organització dels aplecs que el Grup Germanor obtindrà més ressò, abans ja eren un grup actiu. A més de dedicar-se a les sardanes, organitzaven excursions o actes més intel·lectuals, com conferències, a l'estil de la que va pronunciar Josep Espar sobre «Catalunya projectada a Europa», el dia 31 de desembre del 1961, que va obtenir un èxit notable; o homenatges com el dedicat a Maragall, amb motiu del centenari del seu naixement i del cinquantenari de la seva mort. També cantaven caramelles, sortejaven mones de Pasqua... En definitiva, col·laboraven a fer poble, a construir una Selva del Camp més esplendorosa i més catalana, sobretot en relació a la cultura que s'hi projectava, que és allò que els donava força i genuïnitat.

ELS APLECS

L'aplec del 1959

L'any 1959 és quan, per primer cop, el Grup Germanor organitza un d'aquests mítics aplecs, un fet que s'espera amb especial emoció, perquè ja des d'un inici es pretén que aquest aplec sigui diferent als altres que fins ara s'organitzaven a la Selva a la mateixa ermita de Santa Maria de Paret Delgada, on tindrà lloc aquest aplec i els que vindran, i que els dóna nom.

La data exacta de la seua celebració fou el 31 de maig —tot i que, per alguns, els membres de l'Agrupació Excursionista Montsant (delegació a Reus de l'Agrupació Excursionista de Catalunya) o d'altres entitats escoltes i/o excursionistes que s'hi apuntaven ja començava el dia abans perquè hi feien una acampada. En el llibret que treuen i que, després, trauran cada any s'afanyen a mostrar el suport que tenen de l'Església. Així, mossèn Muntanyola hi assenyala que només és possible un futur català si Catalunya compta amb el suport de l'Església, i és que en els aplecs un lema omplia les parets: «Catalunya serà cristiana o no serà»⁵.

A part de mossèn Muntanyola, però, les paraules d'un altre eclesiàstic figuren en les pàgines del llibret, les de l'abat de Montserrat, Aureli M. Escarré, que hi manifesta una cosa tan significativa com que «Déu ens ha donat el do de la llengua perquè el lloem i lloant-lo, la conservem». Així, doncs, Aureli M. Escarré es posiciona a favor de la llengua catalana, una llengua que una part de l'Església que ell representa —ancorada en el nacionalcatolicisme que promulgava el franquisme— perseguia, així com qualsevol altre tret identitari de la cultura catalana, que era precisament el que es pretenia promoure en aquests aplecs —una identitat comuna que calia fer perviure. Els textos del llibret es mouen només en relació a aquest tema, el de la religió, i el de la història de la nació catalana. El primer tema perquè no es prohibeixin, el segon perquè segurament es pensa que és una cosa que cal recuperar, la història nacional, per no perdre els referents.

Quan assenyalen, en el llibret, quins són els seus objectius i donen la benvinguda a tots els que participen de l'aplec, fan un paral·le-

CEDIDA PER ISIDRE FONTS

La Cobla Reus, habitual a l'aplec.

lisme entre sardana i poble català, perquè la sardana és la

[...] dansa sencera d'un poble que estima i avança donant-se les mans».

És un símbol, el nostre. Un poble viu del seu esperit, de l'esperit mateix que li ha donat vida, talment com l'arbre viu i es nodreix per la saba. Al cant de la tenora s'esborrona el nostre cor i l'ànima sent, al ritme de la dansa, el contacte de l'esperit, la presència de la Bellesa.

La voluntat de regeneració cultural es fa evident, en el llibret, amb fragments d'escrits d'autors com Albert Camus o aportacions d'autors catalans com Maurici Serrahima, amb què pretenen el mateix que es pretenia en la realització dels aplecs: que la gent cregui en la construcció d'un demà més just i més proper al món que somien, malgrat que sigui difícil i ple d'entrebancs; es pretén, en definitiva, donar esperances, esperances en un demà millor, si la població es mou per aconseguir-ho, si es treballa per fer-ho realitat.

El programa d'aquest any consistia de sardanes, al matí i a la tarda, amb tres quarts d'hora dedicats a missa. A la nit, hi havia un concert al Casal Selvatà, de manera que la gent s'havia de desplaçar des de l'ermita de Paret Delgada, a pocs quilòmetres de la Selva, fins a la mateixa població. El repertori del concert incloïa peces tan significatives com *El cant de la senyera*.

En el primer dels aplecs, doncs, van començar a teixir una xarxa senzilla i simbòlica que, amb els anys, aniria fent-se més i més extensa fins a aconseguir representar aquella força i aquella llibertat d'esperit que es pretenia normalitzar.

L'aplec del 1960

L'aplec del 1960 es va dur a terme el 22 de maig i va comptar amb un programa similar al del primer any.

En aquest cas, el llibret editat, només pels anuncis que inclou, fa evident que l'aplec compta amb cert ressò fora de l'àmbit estricte d'influència de la Selva, perquè inclou alguns anuncis no només de Reus i Tarragona, com en l'anterior ocasió, sinó també de Valls i Barcelona. Tinguem en compte que l'esbart del Festival de Gala era de Barcelona. A més, en els anuncis, aug-

menta la presència del català, que és en l'únic cas que podem trobar presència de l'espanyol al llarg de totes les edicions del aplecs i, per tant, dels llibrets dels aplecs.

Aquest any destaca perquè acabaven de tenir lloc els Fets del Palau de la Música i, segons el mateix Isidre Fonts, *anima mater* dels aplecs, es va utilitzar l'aplec per amagar certa gent i, per fer-ho, la van posar al lloc on menys podien buscar-la, entre la cobla que estava tocant les sardanes.

El llibret d'aquest any segueix el mateix model que el de l'any anterior, però aquest any no compta amb un escrit, sinó amb una carta de l'abat de Montserrat donant suport a la celebració. En aquest cas, amb les seves paraules demana la benaurança de la Mare de Déu per als «Cristians, i fills d'una terra que tan bella es veu des d'aqueixa contrada de la Selva, us heu sentit amb el cor ple d'alegria. Per expressar i augmentar la vostra alegria, heu enllaçat les vostres mans i heu dansat la sardana». En aquest mateix sentit, la pregària amb què s'obre el llibret a mode d'ofrena és totalment simbòlica:

La nostra ofrena, Mare de Paret-Delgada, és aquest esforç que representa l'aplec, aquest sacrifici en tots els ordres i aquesta constància inalterable que ens fa ser, per damunt de tot, fidels al vostre Fill, que és el nostre Capità i per tant la nostra Bandera.

Aquesta festa que fem al vostre entorn té com a fi unir-nos, fer-nos estimar, perquè agermanats, donant-nos les mans, obrim de bat a bat el cor a la llum de l'esperança...

Accepteu l'alegria de la festa, feu-nos estimar les coses belles i ser forts, dignes, valents, defensors de la raó i de la veritat.

Feu que estiguem sempre a punt, alerta i amb els ulls oberts perquè tot quant fem agradi a Déu i sigui de profit per al Proïsim i la Pàtria.

Destaca, també, entre les pàgines del llibret, un escrit de Pere Català i Roca en què, a part de delimitar les terres de parla catalana a «el Principat, València, les Balears, el Rosselló i l'Alguer» i comparar aquestes terres al cercle que fa una sardana amb el mar Mediterrani al centre, ens explica que a l'Alguer també es parla català i que els catalans que van repoblar aquest territori provenien, sobretot, del Camp de Tarragona (o sigui de la zona de

la Selva) i del Maestrat, de manera que pretén deixar clar quin és l'àmbit de lluita que ens pertoca, quin és l'espai propi de la cultura catalana, perquè no ens limitem a pensar només en clau de Principat. També es dediquen part de les pàgines a l'elogi del poeta Maragall, a qui sembla que es dedica el llibret d'aquest any, ja que se'n celebra el centenari del naixement.

Tot i que la referència a aspectes religiosos continua en el llibret d'aquesta edició, en aquest cas es dona més importància als aspectes més vinculats a la cultura catalana, en general, i a la sardana, en particular.

L'acte, que ja comptava amb una forta previsió a causa de l'èxit de l'aplec de l'any anterior, va superar les expectatives, ja que va comptar amb una extraordinària concurrència, que es va calcular per sobre de les 3.000 persones vingudes d'arreu, entre les quals a qui es troba a faltar, en tot cas, és la gent mateixa de la Selva.

L'aplec del 1961

El 1961, l'aplec tingué lloc el 7 de maig i l'ofrena amb la qual aquest any s'obre el llibret que editen diu:

Et volem triomfal, «Aplec de Germanor», perquè ets ofrena a la nostra Mare Santa de Paret-Delgada, i has d'ésser portant-veu i llum per a la joventut trencadissa de mena i atapeïda de combat i esperança...

Us demanem Mare, excelsa missatgera de la pregària, que feu que enllacem sempre les nostres mans amb senyal de pau, d'amor i de comprensió envers tothom; que estimem tothora la justícia i la bellesa; que siguem humils i dòcils, però enèrgics defensors del nostre ideal i de la veritat.

La nostra anella és pregària, i es gronxa al compàs de la música potent i el cant, amb l'avellaner, el cep i l'olivera que tot l'any ballen una màgica sardana amb l'oreig i el vent. És l'eterna alegria del fruit que s'atansa cantant.

Déu va passar-hi en primavera i tot cantava al seu pas.

Canta la terra encara entera i canta que cantaràs.

És significatiu el vincle que s'estableix, i que es continuarà establint, entre la sardana, la religió i la terra, i, al final, el fragment de *La Santa Espina* que s'hi inclou i que acaba d'enllaçar aquests tres termes. En aquest cas no es compta només

amb una carta de suport de l'abat de Montserrat, sinó que també n'hi ha una de l'abat de Poblet, Edmond M. El primer ens parla de la sardana, esperant que «la Verge Bruna [...] la faci ben riallera, com a do de la terra, i ben pura, com a flor que ha de mirar cap al cel». L'abat de Poblet, al seu torn, fa referència al fet que «La personalitat d'un poble es dona a conèixer, sobretot, per les manifestacions de fe, i d'amor a les seves tradicions, la seva parla, les seves danses, i en una paraula a tot allò que el caracteritza i li es propi». I manifesta que els aplecs de Paret Delgada en són una bona mostra.

Un altre eclesiàstic, el pare Miquel M. Estradé, monjo de Montserrat, també té unes paraules en aquest llibret i les destina a parlar de la sardana com a símbol d'agermanament i de cooperació entre la gent d'un mateix poble —d'aquí que es balli donant-se les mans, indica.

A part de les col·laboracions de la gent vinculada a l'Església, en destaquen d'altres. La d'Albert Manent, que hi fa una crida a col·laborar a eixamplar l'obra coral de la comunitat catalana en l'àmbit que sigui, per evitar que cap vestigi de la nostra cultura es perdi per a sempre, i això ho fa després d'elogiar el I Concurs Literari, que, com veurem, es convoca aquest any. La veu de Lluís Millet s'hi fa present a través de la recuperació d'un article publicat a la *Revista Musical Catalana* el 1911, en el qual fa referència a la grandesa de Maragall. J. Alsina Gebellí, per la seva part, ens parla de la sardana com a símbol d'un poble, a l'estil del que hem vist que feia el pare Miquel M.

Estradé; en aquest cas, però, és el símbol d'un poble i de la seva cultura i de l'esperança en el seu futur, tot i que, a la vegada, també sigui la imatge del seu passat. En darrer lloc, Joan Triadú a través del seu article vol commemorar Elizabeth Barret, ja que se'n celebra el centenari de la mort, i ho fa recordant què va escriure d'ella Virginia Woolf a *Flush* i l'aposta d'alguns catalans per ella, com Janés i Olivé en la traducció, precisament, de *Flush* o Marià Manent en traduir els *Sonets del portuguès*...

El programa d'aquest any compta amb una festa que s'allarga durant dos dies, de cara, sobretot, a la gent que ja es congregava a l'ermita el dia anterior. Així, els actes comencen el dia 6 amb la inauguració del campament, on han de passar la nit els que comencin l'aplec aquella jornada, en relació als excursionistes que ja hi anaven el dia abans. El dia 7, els actes segueixen el programa habitual, amb una novetat incorporada a la tarda, i és que en aquesta ocasió s'estrenen les sardanes *Gent del Camp*, *Gent del Llamp* i *Aplec de Germanor*. Però la novetat més gran és la convocatòria ja esmentada del I Concurs Literari de la Selva del Camp.

Fins i tot a l'hora del lliurament dels premis el pes i l'empara de l'Església es va fer evident, ja que hi van participar l'ecònom de la parròquia, mossèn Muntanyola, i, per concloure l'acte, el vicari general. A més d'ells i de les paraules pertinents del jurat, també es va comptar amb la lectura d'alguns fragments de les obres guardonades.

D'entre els premiats en aquesta primera convocatòria cal destacar Xavier Amorós, guardonat amb el premi La Selva 1961 pel seu recull de poemes *Enyoró la terra*, i Estanislau Torres, amb un premi extraordinari dins d'aquesta mateixa categoria pel seu treball *Dos contes*. O, provinent de Ciutat de Mallorca, Josep M. Palau i Camps, amb l'obra *I el mar segueix cantant...* Els participants i els guardonats procedien d'arreu dels Països Catalans, fet que ja demostra el ressò que aquests aplecs estaven obtenint.

El jurat estava constituït per Joan Triadú, president; Bonaventura Vallespinosa, Josep A. Baixeras, Albert Manent, i Ramon Bastardes, secretari.

L'aplec del 1962

El 1962 l'aplec tingué lloc el 20 de maig. Les paraules de l'ofrena-presentació d'aquest any són, com en d'altres ocasions, molt significatives:

Per a tu, jove, és aquesta festa, perquè tot tu t'obris a l'esperança, perquè endevinis en el teu germà d'anella un que sent, vol i espera el que tu vols.

Perquè demà les coses tindran el color que tu els has donat avui, i serem forts com el nostre sentit de servei, positius com el nostre sentit de sacrifici, i triomfarem a la mida de la nostra capacitat de donació.

L'aplec ha d'ésser testimoni personal i col·lectiu d'aquesta joventut que avança lentament, però obstinadament.

I per això, Mare de Paret Delgada, dansem als vostres peus, perquè els vostres ulls que són llum i esperança ens emple-

nin de veritat i de fe.
Sigueu el nostre guiatge i la nos-
tra deslliurança.

Com ja era habitual, el llibret incorpora la benedicció de l'acte per part de l'abat de Poblet i l'abat de Montserrat; aquest últim utilitza el seu escrit per demostrar el seu orgull en la perseverança que els organitzadors dels aplecs mostren any rere any, una perseverança que, diu, demostra l'amor a la «terra», una fidelitat que es mostra, també, amb l'amor a la Mare de Déu —a qui es dediquen aquests aplecs.

Josep Antoni Baixeras, que havia guanyat el premi Víctor Català el 1959, hi fa referència a la tasca de l'escriptor en relació a la recuperació de la llengua i al tracte que se li dispensa, perquè cal que sempre se li estigui agraït per exigü que sigui el detall que s'hi tingui.

Bonaventura Vallespinosa, l'insigne traductor reusenc, hi fa una crida a les comarques perquè, diu, és des de les comarques que es pot recuperar el país, des de Barcelona no, perquè ja compta amb massa immigració i ja està essent massa desnaturalitzada; per això anima a agafar la Selva del Camp com a exemple del camí a seguir si no es vol deixar perdre la pàtria.

Miquel Porter fa, des de les pàgines del llibret, un elogi de la Nova Cançó, on veu l'esperança i la sortida cap a una recuperació del fet català, com ja ha passat en altres moments històrics: «Heus aquí perquè ens cal una Cançó Nova. Es la cançó de la nova forma de la lluita vella. Es la cançó que ha de servir per a mostrar que encara som un Poble».

En relació als actes d'aquest any, a la tarda comparegué per sorpresa la Colla Vella de Valls, que exhibiria la seva destresa castellera. A part d'això, en relació a la programació se segueix el mateix esquema que en l'any anterior, amb el lliurament dels premis del II Concurs Literari de la Selva del Camp i el concert pertinent.

En relació al II Concurs Literari de la Selva del Camp, el jurat del qual era el mateix que en l'anterior ocasió, en aquest cas cal destacar el Premi *Diccionari català-valencià-balear*, convocat amb caràcter extraordinari amb motiu de la publicació total d'aquesta obra, dedicat a un treball «que proposi unes denominacions més encertades pels homes, les terres

i la llengua dels Països Catalans», al qual es van presentar cinc concursants, el premi final del qual va anar a parar a Joan Fuster i Santiago Sobrequés, que se'l van haver de repartir. Joan Fuster hi va presentar la seva venerable obra *Qüestió de noms* i Santiago Sobrequés, *A la recerca d'una denominació comuna per als homes i les terres dels països catalans*. Els dos apostaven per la denominació «Països Catalans» i, segons el jurat, en els dos s'oferien «elements de judici i sòlides opinions». Cal tenir en compte que en aquesta ocasió es va dedicar l'aplec a Francesc de B. Moll, director del *Diccionari català-valencià-balear*. Per aquest motiu es va comptar amb la presència del mateix Moll, qui va destacar que mentre hi hagués «puntals tan afermats com aquesta realitat [la dels aplecs], possible per l'esforç de "Germanor", perviurà la cultura, la llengua, el concepte i el suport de Pàtria».

Altres premiats, a destacar, en aquesta convocatòria foren Josep M. Arnavat i Vilaró i Miquel Martí i Pol, ambdós en la categoria de poesia.

En aquesta ocasió també es va convocar un premi a la millor cançó, el jurat del qual estava constituït per Josep M. Espinàs, com a president; Enric Gispert, Josep M. Martí, Josep M. Andreu, i Lluís Serrahima, com a secretari.

En total es van rebre uns 130 treballs que optaven als diferents premis, d'entre els quals destacaven 24 cançons⁶.

Que els actes eren cada vegada més concorreguts i que adquirien més repercussió nacional ho demostra el fet que s'organitzessin autocars per anar a l'ermita de Paret Delgada des de Barcelona⁷.

Com ja havia passat amb els tiquets per al dinar que s'havia programat per homenatjar Francesc de Borja Moll, un dinar al qual podia assistir qui volgués sempre que comprés el tiquet (per 70 pessetes) bé al Grup Germanor (a la Selva, Casal Selvatà), bé a Adesel (a Barcelona, passeig d'Isabel II, 2), bé a Porter llibres (a Barcelona, portal de l'Àngel, 9), bé al Secretariat del *Diccionari català-valencià-balear* (també a Barcelona, Consell de Cent, 281), hi va haver un desplegament més gran a Barcelona que no pas a la Selva i rodalies per adquirir aquests tiquets i, per tant, per assistir als aplecs⁸.

L'aplec del 1963

El 1963 l'aplec es va dur a terme el 19 de maig. En aquesta ocasió, Grau Garriga va col·laborar en el llibret, com ja feia normalment, però d'una manera especial: el llibret compta amb diferents xilografies dels seus dibuixos, uns dibuixos de caràcter més o menys religiós.

Monument a Joan XXIII, obra de Josep Grau-Garriga.

*Ballant sardanes
a l'aplec.*

L'ofrena, en aquesta ocasió, vincula la jornada amb la religió, a partir del missatge que ja hem vist que es llança des del primer dels aplecs de responsabilitat de la mateixa gent en l'avenir del seu poble:

Demà el nostre poble serà segons la fe, la constància i la vida que avui volem donar-li. Demà trobarem la mesura del nostre treball i serem jutjats. Prendre consciència, despertar, és forçosament el que cal fer.

Emportar-vos el missatge de la festa per tots els indrets és el triomf veritable de l'aplec i la millor ofrena per a la Mare de Paret Delgada.

Al llibret, com sempre, hi trobem les cartes de suport de l'abat de Poblet i del de Montserrat; la d'aquest últim destaca per l'alegria que manifesta en saber que l'aplec cada any aconsegueix arribar més lluny.

Joan Oliver utilitza el llibret per parlar de la cançó catalana, per fer-ne una lloança tot i que, al mateix temps, expressa la seva por davant la possibilitat que es corrompi, però creu que si es parteix de bones intencions com les de l'aplec de Paret Delgada, segurament això no passarà:

Benvinguda, doncs, la cançó catalana amb el ritme que sigui... i benvingut aquest festival immaculat de Paret Delgada on gairebé tot és entusiasme

jovenívol al servei d'uns nobles propòsits d'afirmació i protecció de la genuïna manera de fer d'un poble, si més no tan respectable com un altre.

Gerard Ricart hi fa un elogi a la gent que organitza els aplecs per haver sabut agermanar tots els que compartien un ideal comú de superació de les traves imposades en temps passats que s'han de superar i que, gràcies a ells, es veu com és possible aquesta superació, com és possible l'esperança de salvació del poble i d'un mateix.

Miquel Porter-Moix hi fa referència a tot el que s'ha anat aconseguint en relació a les llibertats perdudes per indicar que no és suficient i que s'ha d'actuar amb valentia per continuar avançant si no es vol perdre tot el que s'ha aconseguit.

En aquesta ocasió es comptava amb la presència destacada de Ferran Soldevila, com a membre de l'Institut d'Estudis Catalans, que és a qui es dedicava la trobada d'enguany i es comptava, com a gran novetat, amb el I Concurs de la Cançó Catalana. El jurat d'aquest concurs estava format per Joan Oliver, com a president; Josep Pedreira, Jaume Piques, Josep M. Martí, Ramon Tort, Miquel Xicota, i Ramon Pallarés, com a secretari. El jurat havia de seleccionar les sis millors cançons, les cançons classificades van ser interpre-

tades per Salvador Escamilla, Miquel Porter i Quico Pi de la Serra, i el mateix públic havia d'escollir les dues millors per votació. Es van rebre un total de 30 cançons.

En relació al concurs literari, el jurat era el mateix que en les altres ocasions i aquell all es van rebre 76 treballs procedents d'arreu dels Països Catalans.

Aquest any entra en joc un punt de suport més de Barcelona, la Distribuidora Ifac (Gran Via, 499), que se suma als altres punts de venda de tiquets per al dinar, que, en aquest cas, ja costa 80 pessetes (10 més que en l'anterior ocasió)⁹.

A part, però, el Grup Germanor havia convocat dos altres concursos que se n'anaven més enllà de l'aplec, tot i que en partien: el Concurs fotogràfic, adreçat a fotografies de l'aplec, de la Selva o del terme o bé d'arbres i fruits del Baix Camp, i que es concedia després de l'aplec per tal que els potencials concursants poguessin fer fotos de l'aplec en curs. I el Premi Cinema, aquest adreçat a un documental de la festa o bé a un reportatge d'art popular català actual, de longitud i característiques lliures, i que també, com en el cas anterior, per a aquells potencials concursants que hi volguessin concursar i volguessin fer el reportatge de l'aplec en curs, es lliuraven més endavant.

Per amenitzar la trobada es va comptar, com en l'any anterior, amb la Colla Vella dels Xiquets de Valls. La missa de la jornada fou oficiada pel Rvdm. Pare Abat de Poblet.

L'aplec del 1964

El 1964, l'aplec tingué lloc el 14 de juny. En aquest cas el llibret compta amb linòleums de Grau Garriga i de Sefà Ferré. L'ofrena en aquesta ocasió es dedica a Joan XXIII, a causa de la seva mort recent, perquè:

L'humil fill del camp, el gran Papa Joan, ha desplegat el cor, el pensament, la veu de la bondat i de l'amor per arribar a la justícia i a la llibertat; fixem-nos-hi: bondat per a justícia, amor per a llibertat.

La veu ens desperta, ens responsabilitza i ens fa més potents que les campanes amb dring de comprensió i de veritat. Homes tots, avesats al plor diari: siguem definitivament conseqüents, sense mistificacions de cap mena.

Trebalem, com Juan XXIII, per la veritat, la justícia, la llibertat i l'amor. Aquest és el millor homenatge.

Joan XXIII era la millor figura que representava els valors d'aquests aplecs: la religiositat i la recerca de justícia, per això se li dedica gran part del llibret i, fins i tot, se l'homenatja amb una escultura, que queda inacabada, on figura en diferents llengües la paraula «pau» i la inscripció següent: «La pau entre tots els pobles fonamentada sobre la veritat, la justícia, l'amor, la llibertat». Les pedres per fer el monument, les va donar Gabriel Xammar perquè procedien de la Cooperativa Agrícola, tot i que ell no va estar mai d'acord que no fos un monument dedicat a la sardana.

Evidentment les cartes habituals de l'abat de Montserrat i del de Poblet també fan referència a Joan XXIII. L'abat de Montserrat s'enorgulleix que es dediqui l'aplec a una figura com aquesta, una figura que va destacar pel seu sentiment fraternal. L'abat de Poblet parla de Joan XXIII per referir-se sobretot a la pau que va predicar no només amb paraules, sinó també amb fets.

Ferran Soldevila hi compara el Concili de Lió realitzat en l'època de Jaume I amb el concili iniciat per Joan XXIII, per ser significatius i tenir una bona i forta repercussió en l'esdevenidor de la història.

Eufemià Fort i Cogul hi parla de l'encertada idea de fer un monument a Joan XXIII amb motiu de l'aplec de Paret Delgada i ho troba encertat perquè era pagès i havia manifestat la seva voluntat de tornar a treballar la terra malgrat la seva condició, a part de ser el Papa que més ens va apropar el cel perquè va mostrar que el camí per arribar-hi era planer.

Isidre Fonts ens hi brinda un poema a partir del qual explica el monument a Joan XXIII que van construir en ocasió d'aquest aplec, un monument basat en dues moles de molí —que procedien d'un molí d'oli en desús que la Cooperativa Agrícola tenia i que va cedir gratuïtament—, amb les quals volien expressar el treball laboriós de cada dia dels homes humils i com, d'aquest treball, se'n treu un suc profitós, de la mateixa manera que va passar amb la figura de Joan XXIII:

Eternament,
tu,
pedra,
eina dels humils,
lligam d'homes i fruit,
seràs fita
per a tots els humans.

Quasi només Joan Oliver s'aparta d'aquest tema per parlar-nos-hi de Raimon, a qui va conèixer a Madrid i de qui ens diu que «venia a ésser avui per al nostre País una criatura providencial» —amb la presència del qual, com veurem, es comptà en aquest aplec.

Cal destacar que els anuncis que aquest any s'incorporen en el llibret són tots en català i que abracen no només Reus, Tarragona i Barcelona —en aquest darrer cas, amb múltiples anuncis—, sinó també Sant Cugat del Vallès.

Els actes d'aquest any al Casal Selvatà comptaven amb més o menys el mateix organigrama que en els anys anteriors: el II Premi de Cançó i el IV Premi Literari. Quant al primer, cal destacar que en aquest cas qui va cantar les cançons foren Guillermina Motta, Francesc Pi de la Serra i Feliu Formosa. I que, mentre el jurat feia l'escrutini —perquè recordem que les cançons seleccionades eren votades pel públic—, també van cantar Raimon, Miquel Porter i Moix i Martí Llauredó i diversos aficionats. Quant al segon, el premi especial que es concedia

aquest any era el Joan XXIII a un treball que estudiés algun aspecte de la projecció del Concili Ecumènic Vaticà II, que es va repartir a parts iguals entre els autors Xavier Garcia i Soler, de Vilanova i la Geltrú; Lluís Badia i Torres, de Navàs; Maria Benages, de Valls, i J. Maria Rabada, de Passanant.

Els membres dels jurats en aquest cas eren, per al III Concurs de la Cançó Catalana Joan Oliver, president; Josep M. Espinàs, Oriol Martorell, Juli Sandaran, i Jordi Pujol —un cosí de Miquel Porter—, com a secretari. I per al IV Concurs Literari, Joan Triadú, president; Josep A. Baixeras, Albert Manent, Xavier Amorós, i Josep Pedreira, secretari.

Aquest any els actes van prendre arribar fins a tal punt de catalanitat que van voler comptar amb la presència de l'abat de Montserrat, que ja havia fet les seves polèmiques declaracions al periòdic *Le Monde*. En un principi havia de ser així, però pocs dies abans van saber que no tenien el permís i, finalment, en comptes de l'abat de Montserrat, qui hi va acudir va ser el cardenal Benjamín de Arriba y Castro. Gabriel Xammar explicava que aquell any, abans de la trobada, era a Tarragona quan es va trobar l'alcalde i el mossèn de la Selva que anaven a demanar al cardenal Arriba y Castro que se sumés a l'aplec d'aquell any i els va acompanyar. El cardenal en un primer moment els va dir que no hi podia anar perquè havia d'assistir a un altre acte, però quan li van dir que s'homenatjava Joan XXIII, els va dir que hi aniria, com a mínim, a beneir el monument. Al final, però, sembla ser que va intervenir el governador i el cardenal es va quedar tot el dia a l'aplec. Benjamín de Arriba y Castro, però, es va dirigir als assistents en espanyol, una provocació que els assistents no li van tolerar, per la qual cosa se li va tallar el cable; ho va fer en Lluís M. Sunyer¹⁰.

Els assistents, quan el cardenal marxava, es van desplaçar a un altre lloc on hi havia en Raimon cantant. La tallada del fil va fer que els membres del Grup Germanor haguessin de demanar disculpes al cardenal, sobretot perquè les autoritats eclesiàstiques que els avalaven no se'n ressentissin. Aquest fet els havia de passar factura i els aplecs foren prohibits per ordre governativa de la delegació territorial del Ministerio

Ballant sardanes
a l'aplec.

de Informació y Turismo, que mai havia vist amb bons ulls la realització d'aquests aplecs i que segurament va utilitzar el cas de l'aplec del 1964 per posar punt i final a uns aplecs que ja havien pres massa embranzida i un caire que les autoritats franquistes no estaven disposades a tolerar; i així s'acaben els aplecs o, com a mínim, la seva versió més nacional, ja que el 1965 es va convocar una nova edició de l'aplec per part del Grup Germanor, però el rerefons ja era tot un altre. També cal tenir en compte que sorgiren discrepàncies entre els membres del Grup Germanor –de caire polític, econòmic i altres– que apaivagaren la força que el grup tenia, i que n'hi havia alguns que apostaven per recuperar-los a Poblet i dotar, així, d'una imatge més catalana al monestir, per esborrar-ne la imatge més franquista que tenia, però la idea no va prosperar. Sí, però, que s'aconseguí celebrar uns aplecs –a imitació dels de la Selva però molt més modestos–, amb concurs literari inclòs, a Alforja, a càrrec d'un grup de joves d'aquella població. Quant als premis literaris, es convocaren, també, el 1965 i, de fet, es continuen convocant encara en l'actualitat.

EPÍLEG

Els aplecs, malgrat finir-se, ja havien fet la seva aportació, ja havien con-

tribuit a mostrar el seu rebuig contundent de la situació present i la seva ferma aposta per la recuperació de la cultura i de la identitat catalana, i ho havien fet amb una força encomiable, portant a la petita població de la Selva els màxims representants en tots els àmbits de la cultura catalana i fent que la Selva esdevingués tot un referent arreu dels Països Catalans. Sens dubte no fou una tasca fàcil, però l'esforç que tots hi van destinar no va ser debades, i sense iniciatives com aquella ara no seriem on som. Gràcies.

Notes

1. Un altra entitat i/o espai destinat a l'esbarjo que hi havia era l'Ateneo El Lauro, que també comptava amb una sala d'espectacles i on s'organitzaven, a part d'escenificacions teatrals o passis de pel·lícules, balls, caramelles i conferències, entre d'altres.
2. *Adesel*, núm. 60, octubre del 1962, p. 226-227.
3. *Ibid.*, núm. 68, novembre del 1963, p. 379.
4. *Ibid.*, núm. 24, novembre del 1956, p. 171.
5. En aquest sentit també trobem la invitació que el Grup Germanor féu als rectors de la rodalia a unir-se a l'acte. També s'omplien les parets de senyeres, que en el moment era una cosa insòlita perquè en els altres dies de l'any estava perseguït.

6. *Adesel*, núm. 57, maig del 1962, p. 157.
7. *Ibid.*, p. 158.
8. *Ibid.*, p. 140.
9. *Ibid.*, núm. 63, febrer del 1963, p. 268-269.
10. Veg. GARCIA, Xavier: *Memòria de la Catalunya Nova 1957-2000*. Barcelona: Flor del Vent editorial, 2001, p. 22.

BIBLIOGRAFIA

Adesel

- GARCIA, Xavier: *Memòria de la Catalunya Nova 1957-2000*. Barcelona: Flor del Vent editorial, 2001.
- Llibrets dels Aplecs de Paret Delgada i de les convocatòries dels premis en les seves diferents edicions
- OLIVELLA, Núria; MIRALLES AMADES, Jaume, i VERNET BORRÀS, Joan M.: «Els Aplecs de Paret Delgada» dins *Serra d'Or*, juliol-agost 1980, p. 63-64.
- PUIG I TÀRRECH, Roser: *Casal Selvatà*. Valls: Cossetània Edicions, 2001.
- ROIG I FERRAN, Francesc: «Remarques sobre els aplecs de Paret Delgada» dins *Serra d'Or*, abril 1982, p. 45.

Fonts orals

- Converses amb Gabriel Xammar
Converses amb Isidre Fonts
Converses amb Josep A. Baixeras